

1 אגב מחלוקתם של רבי אלעזר ורבי שמואל בר נחמני בענין שירת
2 הפרות, מביאה הגמרא ענין נוסף שבו נחלקו: כאשר נלחמו ישראל
3 במלכי האמורי, העמיד יהושע את השמש ממהלכה בנס, ואמר
4 שירה על הדבר, ונאמר שם (יהושע י א') 'וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּרְחַ עִמֹּד עַד
5 יָקָם גֹּי אֹיִבָיו, הֲלֹא הָיָא כְּתוּבָה עַל סֵפֶר הַיִּשְׂרָאֵל – וְכַבֵּר נִרְמַו
6 בִּסְפָר הַיִּשְׂרָאֵל שַׁעֲתִיד לְהַעֲשׂוֹת נֶס זֶה. שוואלת הגמרא: מַאי סֵפֶר
7 הַיִּשְׂרָאֵל. משיבה הגמרא: אָמֵר רַבִּי תַיִיא בְּרַ אֲבָא אָמֵר רַבִּי יוֹחָנָן, זֶה
8 סֵפֶר אֲבִרְהָם יֶצְחָק וְיַעֲקֹב – ספר בראשית שבו מסופרים מעשי
9 האבות שְׁנֵקֶרְאוּ 'יִשְׂרָאֵל', ועל כן נקרא ספר הישר, והיכן נקראו
10 האבות כן, שְׁנֵקֶרְאוּ כְּנֻבּוֹת בְּלַעַם (במדבר כג ז') 'תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת
11 יִשְׂרָאֵל' – הלואי ואמות במיתת אברהם יצחק ויעקב, שנאמרה בהם
12 'גויעה'.

13 שואלת הגמרא: וְהִכָּא רַמְיָא – והיכן רמזו בספר בראשית שעמדה
14 חמה ליהושע. משיבה הגמרא: שנאמר בברכת יעקב לאפרים (בראשית
15 מח יט) 'וְזָרְעוּ יְהִי מֵלֵא הַגּוֹיִם' – כל הארצות יתמלאו באימה ויראה
16 מורעו של אפרים. וְאִימְתִי נִתְקִים דָּבַר זֶה שִׁיְהִי וְרַעו מֵלֵא הַגּוֹיִם],
17 בַּשְּׂעָה שְׁעָמְדָה לֹא חָמָה לְיְהוֹשֻׁעַ שִׁהִי מוֹרַע אֲפֵרִים, שֵׁן זֶה נִרְאָה
18 לְכֹל הָעוֹלָם, וידעו כולם שניצח במלחמה ויראו ממנו.

19 הגמרא מבארת כמה זמן עמדה השמש ממהלכה: נאמר לגבי עמידת
20 השמש, וְיַעֲמַד הַשֶּׁמֶשׁ פְּחָצֵי הַשְּׁמַיִם, וְלֹא אֵין לְבוֹא בְּיּוֹם תְּמִים'
21 (יהושע י א'), ומשמע מכפל הלשון שעמדה השמש פעמיים, פעם אחת
22 בחצי השמים, ופעם שניה לפני השקיעה. שואלת הגמרא: וְכַמְּהָ
23 שעות ארך היום שעמדה בו השמש. משיבה הגמרא: אָמֵר רַבִּי
24 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי, עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה [שָׁעִין] – ושעות] ארך היום, בתחילת
25 היום אָזֵיל שִׁית – הלכה השמש כדרכה שש שעות עד חצי השמים,
26 וְקָם שִׁית – ועמדה שם שש שעות, שנאמר וְיַעֲמַד הַשֶּׁמֶשׁ בְּחָצֵי
27 הַשְּׁמַיִם, וְשׁוֹב אָזֵיל שִׁית – הלכה עוד שש שעות עד הערב, וְקָם
28 שִׁית – ועמדה שם שש שעות נוספות, שנאמר וְלֹא אָץ לְבוֹא, נִמְצָא
29 שְׁבוּלָה מִלְתָּא – היום כולו מעלות השחר עד צאת הכוכבים, עם זמן
30 הילוך החמה ועמידתה, היה 'בְּיּוֹם תְּמִים' שנאמר בפסוק, דהיינו יום
31 שלם שהוא עשרים שעות, כיום וילילה יחד בשאר ימים.

32 דעות נוספות בענין זה: רבי אלעזר אָמֵר, שְׁלֹשִׁים יוֹשִׁית – שלשים
33 ושש שעות ארך היום, בתחילה אָזֵיל שִׁית – הלכה השמש שש שעות
34 עד חצי השמים, וְקָם תְּרִיסָר – ועמדה שם שתיים עשרה שעות, ושוב
35 אָזֵיל שִׁית שעות עד הערב, וְקָם שם תְּרִיסָר שעות נוספות, נִמְצָא
36 שעל זמן עְמִידָתוֹ של השמש נאמר 'בְּיּוֹם תְּמִים', דהיינו עשרים
37 וארבע שעות, ויחד עם שתיים עשרה השעות בהן הלכה השמש הרי
38 היום כולו שלשים ושש שעות.

39 רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַ נַחְמָנִי אָמֵר, אַרְבָּעִים וְשָׁמוֹנָה שעות ארך היום,
40 בתחילה אָזֵיל הַשֶּׁמֶשׁ שִׁית שעות עד חצי השמים, וְקָם תְּרִיסָר –
41 ועמדה שתיים עשרה שעות, ושוב אָזֵיל שִׁית עד הערב, וְקָם שם עוד
42 עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה שעות, ומנין, וְשֵׁקֶרְאוּ] לגבי העמידה השניה 'וְלֹא
43 אֵין לְבוֹא בְּיּוֹם תְּמִים' דהיינו עשרים וארבע שעות, וכיון שפירש
44 הפסוק כך רק לגבי העמידה השניה, מִכָּלֵל – למדנו מכך, דְּמַעְיָקֶרְא
45 לָאוּ בְּיּוֹם תְּמִים [הַזֶּה] – שהעמידה הראשונה לא ארכה יום תמים
46 אלא פחות מכך, ועל כן מן הסתם היא היתה שתיים עשרה שעות,
47 כזמן עמידת השמש בכל לילה.

48 לשון אחרת במחלוקתם של אמוראים אלו: אֵיבָא דְאַמְרִי, לא נחלקו
49 האמוראים כמה שעות ארך היום כולו עם זמן הליכת השמש, אלא
50 בְּתוֹקֶפְתָּא פְּלִיגִי – נחלקו הם כמה שעות נוספו ליום זה על ידי
51 עמידת השמש, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמֵר, עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה שעות
52 נוספו ליום, אָזֵיל הַשֶּׁמֶשׁ שִׁית שעות, וְקָם תְּרִיסָר – ועמדה שתיים
53 עשרה שעות, ושוב אָזֵיל שִׁית שעות, וְקָם תְּרִיסָר שעות, נִמְצָא
54 שְׁעָמְדָתוֹ של השמש היתה בְּיּוֹם תְּמִים האמור בפסוק, שהוא
55 עשרים וארבע שעות, לבד משתיים עשרה שעות נוספות באותו יום
56 בהן הלכה השמש.

57 רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמֵר, שְׁלֹשִׁים וְשֶׁשׁ שעות נוספו ליום, אָזֵיל הַשֶּׁמֶשׁ שִׁית
58 שעות, וְקָם תְּרִיסָר – ועמדה שתיים עשרה, ושוב אָזֵיל שִׁית שעות,

59 וְקָם עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה שעות, והוּוּ שנאמר 'וְלֹא אֵין לְבוֹא בְּיּוֹם
60 תְּמִים', דהיינו שעמידת השמש בפעם השניה היתה עשרים וארבע
61 שעות כיום תמים.

62 רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַ נַחְמָנִי אָמֵר, אַרְבָּעִים וְשָׁמוֹנָה שעות נוספו ליום,
63 אָזֵיל הַשֶּׁמֶשׁ שִׁית שעות, וְקָם עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה שעות, ושוב אָזֵיל
64 שִׁית שעות, וְקָם עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה שעות נוספות. דבר זה שלפני
65 השקיעה עמדה השמש עשרים וארבע שעות, למדנו מהפסוק וְלֹא
66 אֵין לְבוֹא בְּיּוֹם תְּמִים, דהיינו שעמידתה השניה היתה כיום תמים
67 וכמבואר לעיל לשית רבי אלעזר, ומנין שאף עמידתה הראשונה
68 בחצי היום היתה עשרים וארבע שעות, מְקִישׁ עְמִידָתוֹ לְבִיאָתוֹ –
69 אנו דורשים היקש בין תחילת הפסוק שנאמר בו 'וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ'
70 לסופו שנאמר בו 'וְלֹא אֵין לְבוֹא' מָה בִּיאָתוֹ בסוף היום ארכה בְּיּוֹם
71 תְּמִים, אָף עְמִידָתוֹ הראשונה בחצי היום היתה בְּיּוֹם תְּמִים.

72 מחלוקת נוספת של רבי אלעזר, רבי יוחנן ורבי שמואל בר נחמני
73 בענין אחר: תְּנֵא, בְּשֵׁם שְׁעָמְדָה לֹא חָמָה לְיְהוֹשֻׁעַ, כִּף עָמְדָה לֹא
74 חָמָה לְמֹשֶׁה כְּשִׁנְלוֹחַם בְּסִיחוֹן מֶלֶךְ חִשְׁבוֹן, וְכֵן עִמְדָה לְנִקְדִימוֹן בֶּן
75 גִּדְרִיּוֹן. מבררת הגמרא: אכן לגבי יְהוֹשֻׁעַ שהעמיד החמה, כְּרָא' –
76 מפורש הדבר בפסוקים כמובא לעיל, ולגבי נִקְדִימוֹן בֶּן גִּדְרִיּוֹן, נִקְרָא
77 – קבלה היא ביד האמוראים שעמדה לו החמה, אך שעמדה לְמֹשֶׁה,
78 מְנַלֵּן.

79 משיבה הגמרא: אֲתֵיָא – באה גזירה שוה בין תיבות 'אֶחָל אֶחָל'
80 ללמדנו שעמדה חמה למשה, בְּתִיב הָבֵא לגבי משה (דברים ב כה) 'הַיּוֹם
81 הַזֶּה אֶחָל תֵּת פְּחָדְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים' וגו', וְכֵתִיב בִּיהוֹשֻׁעַ (ג ז) 'וְהַיּוֹם
82 הַזֶּה אֶחָל נִדְרְךָ' וגו', ולמדנו שעמדה חמה למשה כשם
83 שעמדה ליהושע אחריו.

84 דעות נוספות בענין זה: וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמֵר, למדנו שעמדה חמה למשה
85 ממקום אחר, אֲתֵיָא – באה גזירה שוה בין התיבות 'תֵּת תֵּת', בְּתִיב
86 הָבֵא במשה 'אֶחָל תֵּת פְּחָדְךָ', וְכֵתִיב בִּיהוֹשֻׁעַ (י א) 'אָז דִּבַּר יְהוֹשֻׁעַ
87 לְהָ' בְּיּוֹם תֵּת ה' אֵת הָאֲמָרִי לְפָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ומכאן למדנו שעמדה
88 חמה למשה כשם שעמדה ליהושע.

89 רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַ נַחְמָנִי אָמֵר, מְגוּפִיָּה דְקֶרָא שְׁמַעְתָּ לִּיה – מגוף
90 הפסוק המובא לעיל לגבי משה למדנו שעמדה לו חמה, שנאמר שם
91 (דברים ב כה) 'הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָל תֵּת פְּחָדְךָ וְיִרְאַתְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל
92 הַשְּׁמַיִם, אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמַעְךָ וְרָגְזוּ וַחֲלוּ מִפְּנֵיךָ, אִימְתִי נִתְקִים
93 דָּבַר זֶה שְׁדָּרְגוּ וַחֲלוּ מִפְּנֵיךָ' כל העמים, בַּשְּׂעָה שְׁעָמְדָה לֹא חָמָה
94 לְמֹשֶׁה, שראו זאת כל אומות העולם ויראו ממנו.

95 מִיִּתְיָבִי – הקשו בני הישיבה, כיצד יתכן שעמדה החמה למשה
96 ולנְקִדִימוֹן, הרי נאמר בעמידת החמה ליהושע 'וְלֹא הָיָה בְּיּוֹם הַהוּא
97 לְפָנָיו וְאַחֲרָיו', כלומר שליהושע בלבד עמדה החמה. מיישבת
98 הגמרא בשני אופנים: אֵיבְעִיתִי אִימָא – אם תרצה תישב, שאצל
99 משה ונְקִדִימוֹן שְׁעוֹת הוּא דְלֵא הוּוּ נְפִישׁ פּוּלֵי חָא – לא עמדה
100 שעות ברות כפי שעמדה ליהושע, וזו הכוונה באמור לגבי יהושע
101 שלא היה כאותו יום לפניו ולאחריו. וְאֵיבְעִיתִי אִימָא, שאין כוונת
102 הפסוק וְלֹא הָיָה בְּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו לעמידת השמש, אלא
103 אֲבָנֵי כְרֶד לֹא הוּוּ – לא ירדו אבני ברד מהשמים בנס אלא בימי
104 יהושע, דְּכֵתִיב במלחמת יהושע במלכי האמורי (יהושע י א'), וַיְהִי
105 בְּנִסְכָּם מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חָם בְּמוֹרָד בֵּית חוּרֹן, וְהָ' הִשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם
106 אֲבָנִים גְּדֹלוֹת מִן הַשְּׁמַיִם עַד עֲזָקָה וְיַמְתָּ' וגו', ונס זה הוא שלא
107 היה לפני כן ולא עתיד להיות.

108 מחלוקת נוספת של אמוראים אלו בענין אחר: בְּתִיב בְּקִינַת דוד על
109 מותם של שאול ויהונתן במלחמה (שמואל ב א יח), וַיִּיאֶמֶר, לְלִמֹּד בְּנֵי
110 יְהוּדָה קְשֵׁת, הִנֵּה כְּתוּבָה עַל סֵפֶר הַיִּשְׂרָאֵל' – עתה שמתו שאול
111 ויהונתן הגבורים, צריך ללמד את בני יהודה להלחם בקשת, וכתוב
112 בספר הישר שבני יהודה מושכי קשת. שואלת הגמרא: מַאי סֵפֶר
113 הַיִּשְׂרָאֵל. משיבה הגמרא: אָמֵר רַבִּי תַיִיא בְּרַ אֲבָא אָמֵר רַבִּי יוֹחָנָן, זֶה
114 סֵפֶר אֲבִרְהָם יֶצְחָק וְיַעֲקֹב – ספר בראשית שבו מסופרים מעשי
115 האבות שְׁנֵקֶרְאוּ 'יִשְׂרָאֵל', ועל כן נקרא ספר הישר, והיכן נקראו
116 האבות כן, דְּכֵתִיב בְּהוּ – שנכתב לגביהם בברכות בלעם לישראל

ה. יעזור ה' יתברך שיבנו ושיכוננו, חדרים ותלמודי-תורה הכשרים - "מקדש מעט"⁸,
 ויכינו את ילדי ישראל, ועל ידם גם את ההורים - לילך לקבל פני משיח, שיוציאנו מהגלות ויוליכנו אל
 הגאולה השלימה, אנו ובנינו ובני בנינו, ולכן צריכים להכין ילדים כאלו שילכו יחד עם משיח בקרוב ממש.
 יתן ה' יתברך חתימה וגמר חתימה טובה לכל אחד בעניניו הפרטיים, הצלחה בכל עניניו,
 שיהיה יותר כסף, ובמילא יתנו יותר צדקה, וכן לאידך גיסא, שכאשר יתנו יותר כסף לצדקה, אזי הקב"ה
 לא ישאר "בעל-חוב", ויתן כל המצטרך, בריאות, כסף, נחת מעצמו ונחת מהילדים.

(8) יחזקאל יא, טז. וראה מגילה כט, א.

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל לקראת ראש-השנה, ה'תשד"מ

לשנה טובה תכתבו ותחתמו שבתא טבא ויומא טבא

/מקום החתימה/

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום רביעי עמ' א

בו, ויאמר ה' יהודה יעלה, כלומר שבט יהודה ילחם תחילה, ואם
 כן סתם מלחמה האמורה בספר זה עוסקת בבני יהודה.
 מחלוקת נוספת של אמוראים אלו: כאשר אכל שאול קודם שמלך
 עם הנביא שמואל, נאמר (שמואל א' ט כד) 'וַיֵּרֶם הַמִּטְפָּח אֶת הַשּׁוֹק
 וְהַעֲלִיָּה וַיִּשֶׂם לִפְנֵי שְׂאוּל'. שואלת הגמרא: מאי ו-מהו 'וְהַעֲלִיָּה'?
 משיבה הגמרא: רבי יוחנן אומר, 'השוק והעליה' הוא שוק ואלה,
 ומאי וְהַעֲלִיָּה - ומדוע קרויה האליה 'העליה' ששמעה מה שמעל
 השוק, דמסמכא שוק לאלה - כיון שהאליה נמצאת מעל השוק
 ונשענת עליו.
 שיטות נוספות מהו 'העליה': ורבי אלעזר אומר, 'השוק והעליה' הוא
 שוק וְחֹזֶה, ומאי וְהַעֲלִיָּה - ומדוע קרוי החזה 'העליה', דמחית לה
 לְחֹזֶה עֵילוּיָה דְשׁוֹק בִּי בְּעֵי אֲנֹפִי - כיון שבשעת התנופה מניח
 הכהן את החזה על גבי השוק, וּמְנַפֵּי לֵיהּ - ומניפם.
 ורבי שמואל בר נחמני אומר, ביאור 'השוק והעליה' הוא שוק וְשׁוּפִי
 - וכף הירך, ומאי 'וְהַעֲלִיָּה' - ומדוע קרוי השופי 'העליה', כיון דְשׁוּפִי
 עֵילוּיָה דְשׁוֹק קָאֵי - מקום השופי בגוף הבהמה הוא מעל השוק.
 שנינו במשנה: לא תתניחך אשה עמקם - עם עובדי כוכבים, מפני
 שחשודים על העריות.
 מבררת הגמרא: במאי עסקינן - באיזה אופן של יחוד עוסקת משנה
 זו, אילימא פְּחָד - אם כוונת המשנה שאסור לה להתניחך עם עובד
 כוכבים אחד, דבְּוֹתָהּ נְבִי יִשְׂרָאֵל מִי יִשְׂרָי - וכי עם ישראל באופן
 זה מותר להתניחך, וְהַתְנַן (קידושין סב) לגבי ישראל, לֹא יִתְנַיֵּחַ אִישׁ
 אֶחָד אֲפִילוּ עִם שְׁתֵּי נָשִׁים, כיון שדעתן קלה ויש לחשוש שיתפתו
 שתייהן לחטוא עמו, ובודאי שלא יתניחך עם אשה אחת, ואם כן גם
 עם ישראל אחד אסור לאשה להתניחך, ואילו משנתינו עוסקת
 באיסור מיוחד להתניחך עם גוי.

(במדבר כג כ), 'תָּמוֹת נַפְשֵׁי מוֹת וְשָׂרִים וְתָהִי אַחֲרֵיָתִי כְּמוֹהוּ' - הלואי
 ואמות במיתת אברהם יצחק ויעקב שנאמרה בהם 'גויעה', וכמבואר
 לעיל.
 שואלת הגמרא: וְהִיאָ רְמִיזָא - והיכן רמזו בספר בראשית שבני
 יהודה מושכים בקשת. משיבה הגמרא: שנאמר בברכת יעקב ליהודה
 (בראשית מט ה) 'וְהַיְהוּדָה אֶתָּה יוֹדֵדךָ אֶחֱיָךְ, וְדָךְ בְּעֶרְפְךָ אִכְבְּדךָ, וְאִיוֹזוּ הָיָא
 מְלַחְמָה שְׂצָרִיבָה הרמת יד בְּנֶגְד עֵרְפָךְ, הָיָו אֹמְרָ זֹו קִשְׁתָּ,
 שהמושך בה מרים ידיו לגובה עיניו, דהיינו מול העורף.
 דעות נוספות בביאור 'ספר הישר': רבי אלעזר אומר, ספר הישר זה
 סִפְר מְשֻׁנָּה תּוֹרָה - חומש דברים, וְאִמָּאי קָרוּ לֵיהּ 'סִפְר הַיִּשְׂרָי',
 דְּכִתִּיב בו (דברים ויח) 'וְעֵשֶׂתִּי הַיִּשְׂרָי וְהַטֹּב בְּעֵינֵי ה'". שואלת הגמרא:
 וְהִיאָ רְמִיזָא - והיכן רמזו בחומש זה שבני יהודה מושכים בקשת
 כפי שאמר דוד. משיבה הגמרא: שנאמר בברכת משה לשבט יהודה
 (שם לג ז) 'יָדֶיךָ רַב לֹו' - ידיו יריבו וינקמו משונאיו במלחמה, וְאִיוֹזוּ
 הָיָא מְלַחְמָה שְׂצָרִיבָה שְׁתֵּי יָדִים, הָיָו אֹמְרָ זֹו קִשְׁתָּ שְׁמוּשָׁךְ בַּה
 בשתי ידיו.
 רבי שמואל בר נחמני אומר, ספר הישר זה סִפְר שׁוּפְטִים, וְאִמָּאי
 קָרוּ לֵיהּ 'סִפְר הַיִּשְׂרָי', דְּכִתִּיב בו (שופטים יז ו) 'בְּיָמִים הֵּהֱם אִין מְלָךְ
 בְּיִשְׂרָאֵל, אִישׁ הַיִּשְׂרָי בְּעֵינֵי יַעֲשֶׂה'. שואלת הגמרא: וְהִיאָ רְמִיזָא
 בספר שופטים שבני יהודה מושכים בקשת. משיבה הגמרא: שנאמר
 (שם ג א) 'לְגַבֵּי הַגּוֹיִים שְׁנוֹתָרוּ בֶּאֱרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאַחַר כִּיבוּשָׁה, שְׁהוֹתִירִם
 שִׁם ה' לְמַעַן דַּעַת דּוֹרוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלִמְדָם מְלַחְמָה, וְאִיוֹזוּ הָיָא
 מְלַחְמָה שְׂצָרִיבָה לִימוֹד, הָיָו אֹמְרָ זֹו קִשְׁתָּ.
 שואלת הגמרא: וּמְנַלְן דְּבִיהוּדָה פְּתִיב - ומנין שפסוק זה המבאר
 שישראל למדו להלחם בקשת נאמר בבני יהודה. משיבה הגמרא:
 דְּכִתִּיב בתחילת ספר שופטים (א א-ב), 'וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ, וַיִּשְׁאָלוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּה' לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ (בְּתַחֲלָה) אֶל הַכְּנַעֲנִי לְהַלְחֵם

עליה שהרי אינה יפה, אך לרב אידי אסור לה להתייחד עמו משום
 חשש עריות, שיבוא עליה אף שאינה יפה.
 ראייה לשיטת רב אידי: תניא פוותיה (-כמותו) דרב אידי בר אבין,
 האשה, אף על פי שהשלוש עמה ואין לחשוש שיהרגה, לא
 תתייחד עמה מפני שהשוריו על העריות, ומשמע ששלוש אשה
 עמה ואינה צריכה שלום מלכות כדי שלא יהרגה, והיינו כרב אידי
 שכל אשה כלי זינה עליה אף אם אינה חשובה, שכיון שהגוי בא
 עליה אינו הורגה.
 שנינו במשנה: לא יתייחד אדם עמהן - עם עובדי כוכבים, מפני
 שחשודין על שפיכות דמים.
 ברייתא בענין זה: תנו רבנן, ישראל שנודמן לו עובד פוכבים
 בדרך, מופלו לימינו - מחברו לצד ימינו, דהיינו שיהיה הגוי מצד
 ימינו של ישראל, כדי שאם ירצה להורגו ישלח ישראל את יד ימינו
 החוקה ויאחו בו. זו דעת תנא קמא, אך רבי ישמעאל בנו של רבי
 יוחנן בן ברוקח אומר, חילוק יש בדין זה, אם הגוי חגור בסיוה,
 מופלו ישראל לימינו כמבואר לעיל, כדי שתהיה ימינו קרובה לחרב
 החגורה בשמאלו של הגוי, ויכול לאחוז בה אם ירצה הגוי להורגו.
 אך אם הגוי אוהו פמקל ביד ימינו, מופלו לשמאלו - ילך ישראל
 מצד ימין והיה הגוי לשמאלו, כדי שיהיה המקל קרוב אליו, שאם
 ירצה הגוי להכותו במקל ישלח ישראל את יד שמאלו ויחזיק בו.
 היו ישראל גוי עולין יחד פמעלה או יודין בירידה, לא יהא
 ישראל למטה ועובד פוכבים למעלה, אלא ישראל למעלה ועובד
 פוכבים למטה - בעליה ילך לפני הגוי ובירידה ילך אחריו, כדי
 שיהיה מעליו. ואל ישוח (-יתכופף) לפניו אפילו במישור כדי ליטול
 חפץ מהארץ, שמא ירוץ (-ישבור) את גולגולתו.
 שאלו הגוי להיך הולך, ירחיב לו את תדרך - אם צריך ללכת
 פרסה אחת יאמר לו שהולך שתי פרסאות, שמא ימתין הגוי
 מלהכותו עד הפרסה השניה, והוא יעבדו לפני כן, בדרך שעשה
 יעקב אבינו לעשו הרשע, [דבתיב] דבריה יעקב לעשו כשנפגש עמו
 (בראשית לב ט), ואני אתנהלה לאשר וגו' עד אשר אבא אל ארונ
 שיעיר, וכתוב שם (ג ט) ויעקב נסע סבותה, שלא נסע לשעיר.
 מעשים בענין זה: מעשה בתלמיד רבי עקיבא שהיו הולכים לבויב.
 פגעו בהן (-פגשו) ליסמים יהודים, אמרו להן הלסטים לאן אתם
 הולכים, אמרו להן לעבו - עיר הרחוקה מכויב, והלכו יחד. פיון
 שהגיעו לבויב, פירשו התלמידים ונכנסו לעיר. אמרו להן הלסטים,
 [תלמידו] מי אתם, אמרו להן תלמידי רבי עקיבא. אמרו להן,
 אשר רבי עקיבא ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם, דהיינו
 שהיתה דעת הלסטים לשרוד ממונם בדרך לעבו, וכיון שהרחיבו
 להם את הדרך ניצלו מהם.
 רב מנשה הוה אויל - היה הולך

מוסיפה הגמרא לברר: אלא בתלתא - ואף אם כוונת המשנה
 שאסור לאשה להתייחד עם שלושה גויים, עדיין קשה, דכנותה גבי
 ישראל פפרוצים מי שרי - וכי עם ישראל פרוצים מותר להתייחד
 באופן זה, והתנן בקידושין שם, לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים,
 אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים כיון שיתביישו זה מזה
 לחטוא עמה, ואמר רב יהודה אמר שמואל לגבי דין זה, לא שנו
 שמותר להתייחד עם שנים אלא בפכשים, אבל פפרוצים שאינם
 בושים זה מזה לחטוא, אפילו עשרה נמו (-גם) לא יתייחדו עם אשה.
 ומוסיפה הגמרא ראייה שבפרוצים יש לחשוש לעבירה אף בעשרה:
 מעשה היה באשת איש זונה, והוציאוה עשרה פרוצים במטה מחוץ
 לעיר בדרך קוברי מתים, כדי לחטוא עמה בלי שיכירו בהם. לפי זה
 נמצא שאף בישראל יש אופן שאסור להתייחד עם שלשה, ואם כן
 אין לפרש את משנתנו באופן זה, שהרי היא עוסקת באיסור יחוד עם
 עובדי כוכבים דווקא.
 אלא מבארת הגמרא את דברי המשנה באופן אחר: לא צריכא - לא
 נצרכה משנתנו לאסור יחוד עם גוי, אלא באשתו של הגוי עמו,
 שבאופן זה בישראל הדבר מותר אפילו בפרוצים, אך בגוי הוא אסור.
 ומהו החילוק ביניהם, עובד פוכבים אין אשתו משמרתו מהחטא
 כיון שאינה מקפידה אם יחטא עם אחרת, אבל ישראל אשתו
 משמרתו שלא יחטא, ועל כן כאשר היא עמו מותר לו היחוד עם
 אחרת.
 שנינו במשנה 'לא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודים על העריות'.
 מקשה הגמרא: הרי גם בלא חשש זה, ותיפוק ליה - תלמד שהיחוד
 עמהם אסור לה משום שפיכות דמים, וכמבואר בהמשך המשנה
 לגבי כל אדם.
 מתרצת הגמרא: אמר רבי ירמיה, משנתנו באשה חשובה עסקינן
 - אנו עוסקים באשה יפה וקרובה למלכות, דימירתי מינה -
 שהגויים חוששים ממנה מפני אימת המלכות, ואין לחשוש שיהרגה,
 אך כיון שהיא יפה יש לחשוש שיבואו עליה.
 תירוצ נוסף: רב אידי אמר, משנתנו אסורת לאשה להתייחד עם גוי
 רק מחשש עריות ולא משום שפיכות דמים, כיון שאשה כלי זינה
 עליה - כלי מלחמתה עליה, דהיינו שהגוי מתפתה לבוא עליה ומפני
 כך אינו הורגה, ואף אם אינה יפה ואינה קרובה למלכות.
 מקשה הגמרא: מאי פנייהו - מה החילוק בין רבי ירמיה לרב אידי,
 הרי לשניהם אסור לאשה להתייחד עם גוי מחשש עריות, וכל
 מחלוקתם היא האם כשאינה קרובה למלכות יש גם חשש לשפיכות
 דמים או לא. מתרצת הגמרא: איבא פנייהו - יש חילוק ביניהם
 באשה חשובה בין האנשים - קרובה למלכות, ושאינה חשובה בין
 הנשים - ואינה יפה, לרבי ירמיה מותר לה היחוד עם גוי, כיון שאין
 לחשוש שיהרגנה שהרי היא קרובה למלכות, וכן אין לחשוש שיבוא

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שלישי עמ' א

ה' מתקף לה רב יוסף, ודלמא מעבודת פוכבים הוא דהדרי בהו
 אך לא מרביעה, אמר ליה אבין, לעבדו שכם אהד' בתיב, ואף
 הגויים ישמרו המצוות כישראל.
 מקשה הגמרא לרבי אליעזר: מיתביב, לרבי אליעזר האוסר בהמת
 גוי לקרבן, כיצד אמר משה לפרעה (שמות יב) ויאמר משה גם אתה
 תתן פדונו זבחים ועולות ועשניו לה' אלהינו, הרי יש לחשוש
 לרביעה. מתרצת הגמרא: קורם מתן תורה שאני - היה הדין שונה,
 שלא נאסר נרבע לקרבן.
 קושיא נוספת לרבי אליעזר: תא שמע ראייה שלא כרבי אליעזר,
 שנאמר (שמות יב) כשבא יתרו למחנה ישראל, ויחך יתרו ויהוה משה
 עולה וזבחים לאלהים, והרי גוי היה, ואיך לא חששו לרביעה
 בבהמותיו. דוחה הגמרא: יתרו נמי קורם מתן תורה הוה.
 בזבחים (טס) נחלקו אמוראים, האם ביאת יתרו היתה קודם מתן
 תורה או אחריו. לפי זה מקשה הגמרא: הניחא תירוצ זה למאן דאמר
 יתרו קורם מתן תורה הוה, אלא למאן דאמר

האומות מצוות ה', שנאמר באחרית הימים (צפניה ג ט) כי אז אהפוך
 אל עמים שפה ברורה וגו' לקרא כלם בשם ה'.
 מקשה הגמרא: אמר ליה אבין, ודלמא מעבודת פוכבים הוא
 דהדר בהו - שמא רק מעבודת כוכבים יחורו בהם, כנאמר 'לקראו
 כולם בשם ה' שלא יעבדו אלהים אחרים, אך מרביעה לא יזחרו.
 מתרצת הגמרא: אמר ליה רב יוסף, כיון שבסוף הפסוק 'לעבדו שכם
 אהד' בתיב, משמע שכולם יקיימו כל מצוותיו.
 לשון אחרת בענין זה: רב פפא מתני הכי - שנה ענין זה כמובא
 לעיל, ורב זביד מתני הכי - שנה ענין זה כך, שישבו רבי אמי ורבי
 יצחק, ותרנויהו אמרי, וכן הוה רבי אליעזר פוסק בכל התקרבנות
 בהמת גוי, ותרנויהו אמרי עור, ומאי אותיבו ליה תכרותי לרבי
 אליעזר, מהפסוק 'כל צאן קדר יקבצו לה' וגו' שלעתיד יקריבו
 קרבנות מישמעאל, אמר רבי אליעזר לחבריו, פולם גרים גורדים
 הם לעתיד לבא, ועל כן לא נחשוש או לרביעה, ומאי קראה,
 שנאמר 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקראו כלם בשם